donosi nam Vjesnik od 22. ožujka 2005. godine na desetoj stranici. Nemogućnost «kresanja» javnih rashoda na nivo od 3% deficita proračuna postaje i ostaje nerješiv problem mnogim članicama Europske unije. Njemačka kao stožerna točka Europske unije ima problema s deficitom proračuna već nekoliko godina. Francuska i Italija također imaju problema. Problem do problema rezultira formiranje interesne grupe koja potom, temeljem, svog značaja nameću «korigirana» rješenja ne dovodeći (tobože) u pitanje temeljne kriterije.

Javni dug predstavlja kumulativ proračunskih deficita neke zemlje. U Maastrichtu je dogovoreno da tekući deficit može iznositi do 3% bruto domaćeg proizvoda (eksplicitni stav pripadnika tzv. škole racionalnih očekivanja – ratex), a ukupni javni dug do 60% bruto domaćeg proizvoda.

Neoklasična (povratak i veza na klasičnu) teorija nam sugerira da država mora voditi fiskalnu politiku imajući u vidu da javni prihodi pokriju javne rashode. Kako nije moguće provesti u potpunosti naputak kako to sugerira teorija «tolerira» se spomenuti deficit od 3%. Kako to ne bi išlo u beskraj postavljena je granica od 60% moguće veličine javnog duga.

Privreda se kreće ciklički. Postoje mnogi ciklusi. Za tekuću ekonomsku politiku od posebnog su značaja poslovni ciklusi. Radi se o kratkoročnim ciklusima koji su se «peglali» u keynesijanskom modelu. U uvjetima opće ravnoteže sugerira se da to učini tržište. Ovdje tržište treba definirati zapravo kao frazu. Naime, niti jedna razvijena zemlja ne robuje modelu opće ravnoteže. To je prepušteno nerazvijenim zemljama poput Hrvatske.

Općenito anticiklička politika propovjeda da se u vrijeme booma vodi politika suficita a u vrijeme depresije politika deficita kako bi se «peglali» vrh i dno ciklusa. Ovo znači da standardno rješenje pretpostavlja deficite i suficite proračuna. Kada nemate suficita morate zaključiti da država provodi aktivnu politiku – politiku rasohoda kojima povećava potražnju (proaktivnu ekonomsku politiku) – kako bi ostvarila cilj pune zaposlenosti i rasta društvenog bruto proizvoda.

Prisjetimo se da je u Hrvtskoj cilj stabilnost cijena i tečaja dok su zaposlenosti i rast bruto proizvoda rezidualne stavke.

Pojednostavljeno rečeno tako nas uči ekonoomska mudrost. Život, međutim, mjenja ekonoomske principe i članice eurozone traže izlaz po načelu: «vuk sit a ovce na broju». Predloženi izuzeci iz rashodne strane proračuna tek su politički kompromis jer deficit je deficit bez obzira po kojoj osnovi on nastaje. Obrazloženje u smislu «objektivnih okolnosti» nikako ne mjenja pravo stanje stvari. Prema tome, razvijene zemlje koje traže izuzeće dokazuju upravo tim zahtjevima da nije moguće, u postojećim uvjetima, održati kriterije i da ih vlaja mijenjati.

Što j s Hrvaatskom?

Hrvatska od svog postanka ima deficit proračuna. Izuzetak je 1998. godina koju možemo označiti kao tragičnonm godinom za ekonomsku budćnost zemlje i koja je u velikoj mjeri

inicirala današnje probleme glede deficita i veličine javnog duga. (Može se reći da je 1998. godina u mnogome inicijator i problema deficita vanjskotrgovinske bilance i vanjskog duga.)

Smanjenje deficita proračuna kako to zahtjeva MMF dovodi hrvatsku vladu u vrlo tešku situaciju. Smanjenje deficita znači kresanje investicija, izdataka za znanost i obrazovanje, odnosno socijalnih prava sa socijalnim implikacijama. Održanje ili čak povećanje duga znači nastavak postojeće ekonomske politike i još veće zaduživanje koje objektivno ima svoje granice.

Jsnao da izlaz može se naći. Međutim, za to nam je potrebne koncepcija i strategija razvoja odnosno taktika i operativna politika. To znači novi pristup i vraćanje stavu velikog mislioca: gospodo problem je u proizvodnji! Sve točke reprodukcije – proizvodnja, raspodjela, razmjena i potrošnja – od bitnog su značaja ali je ipak najznačajnija proizvodnja. Narod bi rekao iz pune zdjele moguće je djeliti iz prazne to nije moguće. Samo je Isus nahranio tisuće ljudi s nekoliko riba i hljebova kruha. To, kao što je poznato, nazivamo čudom. Ipak smo mi samo mali obični ljudi.